

Een Brabantse denier uit de dertiende eeuw in Jeuk

Afgaande op het aantal dertiende-eeuwse denieren uit het hertogdom Brabant dat in Limburg door metaaldetectoristen gevonden wordt, moet besloten worden dat die munt in het toenmalige graafschap Loon wellicht de meest gebruikte muntsoort was. Loonse, Luikse of Vlaamse denieren worden hier veel minder gevonden.

In januari 2018 werd in Jeuk, deelgemeente van Gingelom, een fraaie denier uit de regeerperiode van Hendrik II (1235-1245) en Hendrik III (1248-1261) van Brabant gevonden. De munt heeft een doormeter van 12 mm en weegt 0,5 gram. Aan één zijde is er wat materiaal van de munt verloren gegaan.

Op de voorzijde van de munt staat een wapenschild met een voorstelling van een klimmende leeuw, met daarrond een omschrift. Rechts van het schild staat **. H . D** en wat wellicht de onderkant van de letter **V** is. De rest van de letter is weggefallen doordat de munt op die plek afgebrokkeld is. **. H . DV** dus. Links van het schild staat **. CIS .** **H. DUCIS** staat voor *Henricus ducis*, of *hertog Hendrik*. Boven het schild staat een emissieteken in de vorm van een streepje of een punt.

Op de keerzijde staat een kruis met armen van gelijke lengte, waarvan de vorm typisch is voor de Brabantse munten uit die periode. In iedere kruisarm staat een bolletje op een stokje, onder wat op een gotisch gewelfje lijkt. Tussen de armen van het kruis staan de letters **B A S T**, een afkorting voor de naam van muntmeester Bastinus uit Leuven, aan wiens atelier deze munt kan worden toegeschreven. Het beeld op de keerzijde wordt afgeboord met een parelrand.

Een erg volledig overzicht van de Brabantse denieren van Hendrik II en III met een wapenschild met een klimmende leeuw, is te vinden in het werk van Aimé Haeck over Brabantse kleine denieren¹.

¹ A. Haeck, *De Brabantse kleine denieren van de dertiende eeuw*, Dilbeek, 2016, p. 206-244.

26.
 ab d s f Der selve van een halff bonder 39
 9 16 2 m 3 op Lants gelegen int Cleyne Juecks velt
 9 2 1 t u n e Reg Boesman selver met iii bonder
 u a 6 r d nae Custreick, ende
 1022 1623 nae Hundelingen Laureys Huesdens
 Laureys Huesdens
 7 8

Der selve van een halff bonder lants gelegen int Cleyne Juecks velt, regenoten Boesman selver met iii bonder nae Custreick, ende nae Hundelingen Laureys Huesdens ii d. Dezelfde [Henrick Boesmans] moet 2 denieren betalen voor een half bunder land in het Klein-Jeukveld, dat in de richting van Custreick grenst aan een perceel van 3 bunder van diezelfde Boesmans, en in de richting van Hundelingen aan een perceel van Laureys Huesdens.

Bij het vinden van een middeleeuwse munt komt vanzelf de vraag naar boven wie die munt ooit zou verloren hebben, en wat dat geldstuk voor die persoon betekend heeft. Beide vragen zijn niet meer te beantwoorden, maar er zijn wel nog bronnen die een aanwijzing geven over wat men indertijd in Jeuk met deze munt kon betalen. In het Rijksarchief te Luik wordt in het archief van het Luikse Sint-Janskapittel een cijnsinningsregister uit de jaren 1596-1685 bewaard². In dat cijnsinningsregister stond ten behoeve van de meier van dat hof genoteerd welke bedragen de bezitters van cijnsgoederen in Jeuk jaarlijks moesten betalen om die landerijen te mogen gebruiken. Opvallend is dat die bedragen gedurende die periode van bijna een eeuw niet aangepast werden. Opvallend, maar niet verwonderlijk: cijnsgoederen werden immers voor onbepaalde duur, voor eeuwig, voor hetzelfde bedrag uitgegeven. Het feit dat de te betalen bedragen – de cijnsen dus – in dit register in denieren worden uitgedrukt, is een sterke aanwijzing voor het feit dat deze landerijen oorspronkelijk in cijns zijn uitgegeven, of dat het eerste geschreven register werd opgesteld, in een

tijd toen er nog daadwerkelijk met denieren betaald werd. In de zeventiende eeuw, toen dit register gebruikt werd, waren er geen denieren meer in omloop, en werd de cijns wellicht in oorden of in eigentijds klein zilvergeld voldaan.

In het register staat te lezen dat Henrick Boesmans en zijn erfenamen in 1596 en tot in 1685 nog steeds jaarlijks 2 denieren cijns betaalden voor het gebruik van een half bunder land in het Klein-Jeukveld. Niets wijst er op dat dat voor Boesmans' voorgangers in de dertiende eeuw anders was. In dat geval zouden twee denieren volstaan hebben om de jaarlijkse cijns te betalen voor het gebruik van een half bunder, of circa 43 are land. We mogen er dus van uitgaan dat, wie deze munt in de dertiende eeuw ook verloren heeft, nog lang naar zijn verloren bezit gezocht heeft ...

**Rombout Nijssen en
Dominique Steuckers**

² Rijksarchief Luik, Archief van het Sint-Janskapittel te Luik, nr. 99.

